

ZAŁĄCZNIK 3. KATALOG REKOMENDOWANYCH DZIAŁAŃ MINIMALIZUJĄCYCH RYZYKO NEGATYWNEGO WPŁYWU NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

W celu ograniczenia zagrożenia dla cennych siedlisk i żyjących na ich terenie gatunków oraz minimalizacji ryzyka rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych, należy zwrócić szczególną uwagę na:

Na etapie przygotowania dokumentacji projektowej:

- W przypadku budowy lub modernizacji zbiorników teren przewidziany do zalania powinien być zlustrowany przez botanika lub siedliskoznawcę pod kątem występowania cennych siedlisk przyrodniczych, jak również stanowisk chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów. W przypadku stwierdzenia występowania cennych siedlisk przyrodniczych lub gatunków chronionych, należy zmienić lokalizację zbiornika lub uzyskać zgodę na odstąpienie od zakazów ustalonych w stosunku do gatunków chronionych. W przypadku przedsięwzięć prowadzonych na obszarach chronionych należy również uwzględnić odpowiednie zalecenia wynikające z przyjętych dokumentów planistycznych takich jak: plany ochrony, czy plany zadań ochronnych;
- W przypadku budowy nowych zbiorników zalecane jest wykonanie dostatecznej liczby odwiertów glebowych, aby stwierdzić rodzaj podłoża na całym obszarze planowanego zbiornika. W przypadku stwierdzenia, że na znacznej powierzchni w podłożu znajduje się torf, należy zmienić lokalizację zbiornika;
- Przy planach nawadniania mokradeł zalecane jest zaangażowanie specjalistów – botaników lub siedliskoznawców, którzy określą parametry fizykochemiczne wody przeznaczonej do nawodnień i skutki wprowadzenia jej do konkretnego ekosystemu;
- W groblach zbiorników powinien być zaprojektowany przelew awaryjny, który zapobiegnie rozmyciu budowli podczas gwałtownych wezbrań wody;
- Stabilizacja osuwisk i brzegów cieków powinna być wykonana tylko w miejscach, gdzie jest to absolutnie niezbędne dla ochrony infrastruktury. Pozostałe odcinki brzegów należy pozostawić niezabudowane, aby umożliwić przetrwanie zbiorowisk inicjalnych;
- W przypadku działań dotyczących doprowadzenia wody do obszarów mokradłowych, zaleca się weryfikację, czy woda, która ma być użyta do zasilania nie pochodzi z terenów zasiedlonych przez gatunki inwazyjne.

Na etapie realizacji prac:

- W przypadku stwierdzenia na terenie budowanego zbiornika nielicznych egzemplarzy chronionych roślin można przenieść je na stanowisko zastępcze. Działanie to wymaga akceptacji służb ochrony przyrody i musi być nadzorowane przez specjalistów, którzy wskażą odpowiednie miejsce, sposób i termin posadzenia roślin, a także sposób pielęgnacji po przesadzeniu;
- Prace powinny być prowadzone z uwzględnieniem wymagań ekologicznych gatunków zwierząt, roślin i grzybów;

- Zaplanowane przedsięwzięcia podczas realizacji powinny uwzględniać terminy tarła ryb, okresy lęgowe ptaków oraz rozrodu płazów i bobra europejskiego (*Castor fiber*), w których to nie można dokonywać działań negatywnie wpływających na ww. grupy fauny;
- Należy unikać niepotrzebnego wjeżdżania ciężkim sprzętem do cieków;
- Należy unikać sytuacji mogących spowodować zanieczyszczenie wody substancjami ropopochodnymi, np. nie uzupełniać paliwa podczas pracy sprzętu w cieku lub w jego pobliżu, dbać o czystość sprzętu, nie myć go w miejscu pracy;
- Prowadząc stabilizację techniczną czy biologiczną brzegów i osuwisk należy starać się nie niszczyć roślinności na przyległych terenach. Należy zwrócić szczególną uwagę na zachowanie roślinności strefy brzegowej cieków oraz naturalnej struktury tej strefy przy przedsięwzięciach dotyczących cieków;
- Podczas budowy dostrzegalni przeciwpożarowych unikać zbędnych przejazdów, skrótów omijających wyznaczone drogi dojazdowe, jak również unikać uszkodzenia drzew.

Na etapie eksploatacji:

- Ograniczyć do niezbędnego minimum liczbę urządzeń emitujących promieniowanie elektromagnetyczne, umieszczanych w dostrzegalniach przeciwpożarowych;
- Stosować nocne zewnętrzne podświetlenie dostrzegalni przeciwpożarowych;
- Wykluczyć zarybianie lub zarybiać zbiorniki tylko gatunkami rodzimymi, dostosowanymi do parametrów obiektu i znajdującej się w nim wody (powierzchnia, głębokość, stan trofii), najlepiej pod kontrolą specjalistów ichtiologów. Małych zbiorników (do 10 arów) najlepiej nie zarybiać, będą to miejsca rozrodu płazów (ryby zjadają skrzek i kijanki).

Warunkiem realizacji poszczególnych przedsięwzięć, które mogą potencjalnie negatywnie oddziaływać na środowisko, powinno być każdorazowo przeprowadzenie analizy oddziaływania na środowisko, zgodnie z trybami przewidzianymi w prawie, i dokonanie (w razie stwierdzenia takiej konieczności) analizy przesłanek określonych w art. 34 ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.).

Ponadto, biorąc pod uwagę doświadczenia z perspektywy finansowej 2007-2013, przedsięwzięcia podwyższonego ryzyka negatywnego wpływu na środowisko, (w tym w szczególności nowe zbiorniki retencyjne o powierzchni pow. 10 ha realizowane na obszarach Natura 2000, działania związane z nawadnianiem obszarów mokradłowych, działania inwestycyjne realizowane na ciekach, które niosą ryzyko ograniczenia ciągłości ekologicznej cieków), powinny być objęte procedurą weryfikacji w terenie. Wizja lokalna powinna być wykonana zanim działania te zostaną ostatecznie włączone w zakres przedsięwzięć realizujących analizowany *Program*.

Poniżej zestawiono potencjalne niekorzystne oddziaływania na środowisko przyrodnicze oraz rekomendowane sposoby przeciwdziałania negatywnym oddziaływaniom dla obiektów, których realizacja w największym stopniu obarczona jest ryzykiem negatywnego wpływu na środowisko.

LP	POTENCJALNE NIEKORZYSTNE ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	REKOMENDOWANE SPOSOBY PRZECIWDZIAŁANIA
I.A BUDOWA LUB MODERNIZACJA ZBIORNIKÓW • Zbiorniki bezodpływowe lub odpływowe zasilane wodą gruntową/opadową, spływem lub ciekami okresowymi; • Zbiorniki boczne; • Zbiorniki odtwarzane na starych stawach i zbiornikach; • Zbiorniki suche.		
I.A	• Zniszczenie cennych siedlisk przyrodniczych; • Zniszczenie cennych gatunków grzybów, roślin i zwierząt; • Pogorszenie jakości wód powierzchniowych; • Zmiany w układzie hydrologicznym zakłócające funkcjonowanie okolicznych siedlisk; • Zakłócenie przez parce budowlane spokoju cennych gatunków zwierząt w niewrażliwych okresach; • Przerwanie ciągłości ekologicznej cieków; • Zanieczyszczenie wody substancjami ropopochodnymi podczas prac budowlanych; • Rozprzestrzenianie gatunków inwazyjnych.	• Lustracja terenu planowanego do zalania przez botanika lub siedliskoznawcę; • Wykonanie dostatecznej liczby odwiertów glebowych, aby sprawdzić rodzaj podłoża pod terenem przeznaczonym do zalewu; • Wykonanie przelewów awaryjnych w groblach zbiorników. • Przesiedlanie cennych gatunków z terenów planowanych do zalania lub wykonania urządzeń hydrotechnicznych na stanowiska zastępcze; • Realizacja prac budowlanych w sezonach bezpiecznych dla cennych gatunków zwierząt; • Wykonanie przepławek w piętrzeniach na ciekach; • Unikanie sytuacji mogących spowodować zanieczyszczenie wody lub gleby substancjami ropopochodnymi; • Rezygnacja z zarybiania zbiorników lub zarybianie ich wyłącznie rodzimymi gatunkami ryb.
I.B PRZYWRACANIE FUNKCJI OBSZAROM MOKRADŁOWYM • Budowa zastawek, progów, stopni i innych przetamowań na rowach odwadniających; • Tamowanie odpływów i drenaży; • Zasypywanie rowów melioracyjnych; • Budowa opóźniaczy odpływu na rowach; • Doprowadzanie wody do osuszonych terenów mokradłowych; • Naturalizacja i meandryzacja cieków; • Adaptacja istniejących nizinnych systemów melioracyjnych do pełnienia funkcji retencyjnych.		
I.B	• Zmiany w układzie hydrologicznym zakłócające funkcjonowanie	• Rozpoznanie sytuacji hydrologicznej terenu przed przystąpieniem do

	okolicznych siedlisk; • Przerwanie ciągłości ekologicznej cieków; • Zniszczenie cennych siedlisk poprzez nawodnienie ich wodą o nieodpowiednich parametrach fizyko-chemicznych; • Lokalne zniszczenie cennych siedlisk przyrodniczych podczas realizacji prac budowlanych; • Czasowe zamulenie dna niszczące roślinność i faunę denną; • Zakłócenie przez parce budowlane spokoju cennych gatunków zwierząt w newralgicznych okresach; • Zanieczyszczenie wody substancjami ropopochodnymi podczas prac budowlanych; • Rozprzestrzenianie gatunków inwazyjnych.	projektowania zadań; • Właściwe rozpoznanie charakteru cieku i ewentualne zapewnienie możliwości migracji organizmów wodnych; • Sprawdzenie przez siedliskoznawców, czy parametry fizykochemiczne wody do nawodnienia nie zdegradują nawadnianego mokradła; • Ograniczanie do niezbędnego minimum obszaru wykorzystywanego przez ciężki sprzęt przy realizacji zadań; • Unikanie sytuacji mogących spowodować zanieczyszczenie wody lub gleby substancjami ropopochodnymi; • Prowadzenie prac poza sezonem rozrodczym ptaków, płazów i gadów; • Sprawdzenie przez botaników, czy użyta do nawodnień woda nie pochodzi z terenów zasiedlonych przez inwazyjne gatunki roślin;
II.A ZABEZPIECZENIE INFRASTRUKTURY LEŚNEJ • Budowle kontrolujące osuwiska oraz nadmierny transport/dostawę rumowiska do stale płynących potoków i strumieni; • Techniczno-przyrodnicze zabezpieczenie skarp/brzegów; • Zabudowa biologiczna stoków i brzegów; • Rozbiórka i modernizacja budowli niedostosowanych do wód wezbraniowych; • Likwidacja zbędnej, technicznej zabudowy liniowej w celu zmniejszenia erozji dennej cieku; • Przebudowa przepustów na brody; • Przebudowa przepustów na obiekty łukowe o większym świetle; • Przebudowa przepustów na mostki; • Przebudowa przepustów i ujściowych odcinków dopływów przywracająca drożność ekologiczną; • Przebudowa progów i stopni na kaskady i bystrza; • Przywracanie ciągłości ciekom.		
II.A	• Zniszczenie cennych siedlisk przyrodniczych; • Czasowe zamulenie dna niszczące roślinność i faunę denną; • Zanieczyszczenie wody substancjami ropopochodnymi podczas prac budowlanych; • Zakłócenie przez parce budowlane spokoju cennych gatunków zwierząt w newralgicznych okresach.	• Ograniczenie zakresu prac tylko do odcinków, których zabezpieczenie jest niezbędne; • Unikanie sytuacji mogących spowodować zanieczyszczenie wody lub gleby substancjami ropopochodnymi; • Wykonywanie prac poza sezonem lęgowym ptaków; • W ciekach zasiedlonych przez cenne gatunki ryb prowadzenie prac poza sezonem inkubacji ich ikry.

II.B ZABUDOWA PRZECIWEROZYJNA DRÓG I SZLAKÓW ZRYWKOWYCH NA TERENACH GÓRSKICH		
• Zabudowa nieużytkowanych szlaków zrywkowych; • Zabudowa użytkowanych szlaków zrywkowych, szlaków turystycznych i dróg.		
II.B	• Zakłócenie przez parce budowlane spokoju cennych gatunków zwierząt w newralgicznych okresach. • Lokalne zniszczenie cennych siedlisk przyrodniczych podczas realizacji prac budowlanych.	• Realizacja prac budowlanych w sezonach bezpiecznych dla cennych gatunków zwierząt. • Ograniczanie do niezbędnego minimum obszaru wykorzystywanego przez ciężki sprzęt przy realizacji zadań
III. DZIAŁANIA INŻYNIERYJNO-TECHNICZNE ZWIĄZANE Z OCHRONĄ PRZECIWPOŻAROWĄ LASÓW		
• Budowa i modernizacja dostrzegalni przeciwpożarowych.		
III	• Lokalne zniszczenie cennych siedlisk przyrodniczych podczas realizacji prac budowlanych. • Możliwość rozbijania się migrujących ptaków o wysoką budowlę.	• Wykonywanie prac poza sezonem lęgowym ptaków • Nieinstalowanie na dostrzegalniach urządzeń emitujących bardzo silne promieniowanie elektromagnetyczne. • Instalowanie na dostrzegalniach oświetlenia.